



# Representantforslag 49 S

(2011–2012)

fra stortingsrepresentantene Arne Sortevik, Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen, Ingebjørg Godskesen, Harald T. Nesvik og Åge Starheim

Dokument 8:49 S (2011–2012)

**Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Sortevik, Bård Hoksrud, Jan-Henrik Fredriksen, Ingebjørg Godskesen, Harald T. Nesvik og Åge Starheim om finansieringsplan og organisatorisk opprydning etter naturkatastrofene i 2011/2012**

Til Stortinget

## Bakgrunn

I 2011 har det vært flere naturkatastrofer knyttet til ekstremvær, flom og ras der store verdier har gått tapt, inkludert deler av den offentlige eide infrastrukturen. Finansieringen knyttet til mye av gjenoppbyggingen av dette har imidlertid uteblitt.

Sommeren 2011 var det en flom som rammet Gudbrandsdalen og Østerdalen hardt, og E6 og Dovrebanen måtte stenges. Dette skjedde i opptakten til valgkampen, og statsråder og andre rød-grønne politikere valfartet til områdene og lovet at det ikke skulle stå på penger. Statsminister Jens Stoltenberg lovet for eksempel å skaffe nok penger til det omfattende opprydningsarbeidet da han var på befaring der, ifølge NTB-saken «Stoltenberg lover nok penger til flomarbeidet» 11. juni 2011. Dette løftet hadde åpenbart begrenset gyldighet når det gjaldt kommunevei og fylkesvei, for i Prop. 21 S (2011–2012) om endringer i statsbudsjettet for 2011 under Kommunal- og regionaldepartementet, kom det frem at Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet kun satte av 100 mill. kroner til å dekke ekstrakostnadene til tross for at kommunene og fylkene selv hadde beregnet kostnadene til 225 mill. kroner.

Slutten av 2011 var preget av uværene «Berit» 25. november 2011, og «Dagmar» og «Cato»

25. desember 2011. I starten av nyåret 2012 kom uværet «Emil». Ødeleggelsene etter «Dagmar» i Sør-Norge og «Cato» i Nord-Norge var særlig store, og da uværet løyet, hadde 100 000 personer mistet strømmen i Norge. Det gjaldt blant annet nesten hele Sunnmøre, der strømforsyningen fra både nord og sør brøt sammen. Flere jernbanestrekninger ble stengt, inkludert Bergensbanen som ble rammet av ras på strekningen mellom Voss og Arna. En uke etter orkanen var fortsatt mange husstander uten strøm. Dette skyldtes i hovedsak at trær hadde falt over linjene. En prognose fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) viser at strømnetselskapene har tapt minst 400 mill. kroner. Mesteparten er knyttet til erstatningene til kundene og KILE-ordningen (Kvalitetsjustert inntektsramme ved ikke levert energi) som indirekte bøtelegger selskapene for nedetid. Netteierne vil sannsynligvis se seg nødt til å kompensere deler av dette gjennom høyere nettleie til sluttkunde. NVE kunne sett på denne orkanen som såkalt «force majeure» og ikke benyttet seg av KILE-ordningen, men kommer ifølge Dagbladet 30. desember 2011 ikke til å gjøre dette. Energisjefen i Stryn energi AS, Jan Træen, oppsummerte i Dagbladet 31. desember 2011 grunnen til problemene for nettleverandørene, ved å påpeke at linjetraseer på tolv meters bredde ikke stopper enorme grantrær på 30 meter. I samme artikkel ble det tatt til orde for traseer med bredde på mellom 50 og 60 meter. Dette er imidlertid lettere sagt enn gjort – både på grunn av økte kostnader, og fordi skogeiere vil få redusert sitt skogareal. Økt bruk av ressurser på rydding av traseer vil også kunne føre til økt nettleie.

Ekstremværet «Dagmar» i romjulen 2011 satte 438 basestasjoner ut av drift, 20 000 abonnenter mistet fasttelefonen og 7 500 mistet Internett/bredbånd. Hovedårsaken var bortfall av strøm, men det reelle ansvaret for kommunikasjonsnettene og strømnettet

er spredt over en rekke departementer. Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet har nemlig ansvaret for bredbåndspolitik og IKT-politikk, Samferdselsdepartementet har ansvaret for tele- og mobilnettene, Justis- og beredskapsdepartementet har ansvaret for nødnett, og Olje- og energidepartementet har ansvaret for strømforsyningen. Post- og teletilsynet kom 13. januar 2012 med en rapport om foreløpige erfaringer og forslag til tiltak etter ekstremværet «Dagmar», der det blant annet tas til orde for krav om reservestrøm for minst seks timers drift på de aller fleste basestasjoner, enten ved hjelp av batteri eller en kombinasjon av batteri og aggregat. I tillegg foreslås det minimum tre dagers reservestrøm i anlegg samlokalisert med nødnettet. En åpenbar svakhet ved rapporten er at Post- og teletilsynet ikke har kunnet se på hvordan selve strømmettet kan gjøres mer robust, kun hvordan man kan begrense skadene ved bortfall av strøm. Dette kan i verste fall føre til at man bygger ut dyre løsninger for å sikre seg ved bortfall av strøm, istedenfor å gjøre noe med hovedproblemet som var selve strømmettet. Dette kan tilsi at man bør samle det statlige ansvaret for strømmettet og all infrastruktur basert på elektronisk kommunikasjon på ett sted. Mobiloperatørene har også et selvstendig ansvar som bør tydeliggjøres gjennom skjerpede krav til regelmessige risiko- og sårbarhetsanalyser.

«Dagmar» var flere steder så sterk at den gikk ut over veinettet. Mens løftene hos regjeringspartiene satt løst etter flommen sommeren 2011 i oppkjøringen til valget, har Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vært langt mer forsiktige med å komme med løfter etter disse uværene. I Stortingets spørretime 11. januar 2012 spurte stortingsrepresentant Bård Hoksrud samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) om statsråden vil sørge for at alle ekstraavgiftene med opprydning etter orkanen, blant annet på veisiden, blir dekket av staten – selv om store deler av det ødelagte veinettet er en del av fylkeskommunenes ansvar. Statsråden kom ikke med noe konkret svar på dette, men viste til at man jobber med å korte ned planprosessen. Forslagsstillerne mener at en gjenoppbyggingsprosess etter et uvær umulig kan kreve noen planprosess som er i nærheten av å være så kompleks som når man bygger nye veier og jernbanestrekninger.

Forslagsstillerne viser til at enkelte politikere har prøvd å slå politisk mynt på saken, ved å koble ødeleggelsene i 2011 opp mot menneskeskapte klimaendringer. Denne teorien blir imidlertid kontant avvist av ledende klimaekspert i Teknisk Ukeblad i artikkelen «Det blåser ikke mer enn før» fra 12. januar 2012. Nyttårsorkanen 1992 er for øvrig den sterkeste stormen i nyere tid. Denne hadde vind på 45 m/s i middelvind (162 km/t) og 60 m/s (216 km/t) i vindkastene på utsatte fyr, og ødela mellom

50 000 og 60 000 bygninger. Strømmettet ble imidlertid hardere rammet av orkanen «Dagmar» i 2011 enn nyttårsorkanen 1992, noe som kan skyldes gjengroing.

Naturkatastrofer og ekstremvær er selvfølgelig noe man gjerne skulle ha vært foruten, men slike hendelser er også en gyllen anledning til å få oppgradert infrastrukturen til et høyere nivå som er bedre tilpasset behovene enn infrastrukturen man hadde før katastrofen inntraff. Det er ikke slik at opprydning etter en katastrofe betyr at et område skal tilbakeføres til nøyaktig slik det var tidligere, noe som dessuten kan være helt umulig etter for eksempel rashendelser. Det viktigste er imidlertid å få på plass infrastruktur på en rask og effektiv måte, særlig når det dreier seg om lokalsamfunn som har blitt isolert av naturkatastrofen. Dersom en naturkatastrofe har avdekket en svært høy risiko knyttet til et bestemt geografisk sted eller område, bør man i enkelte tilfeller kunne vurdere hensiktsmessigheten av å bruke ressurser på å gjenopprette all infrastruktur. Hovedferdselsårene mellom landsdelene bør alltid gis høy prioritet når infrastrukturen gjenoppbygges.

Fremskrittspartiets forslag til alternativt statsbudsjett for 2012 inneholdt forslag om en egen budsjettpost på 201 mill. kroner til reparasjon av ødeleggelser av landbasert infrastruktur i forbindelse med uforutsette skred-, ras- og flomhendelser. Dette ble nedstemt av samtlige andre partier. Resultatet er at regjeringen er nødt til å være raskt ute med finansiering når viktig infrastruktur har blitt ødelagt. Norge bør også ta strategiske grep på litt lengre sikt, og forslagsstillerne vil i den forbindelse vise til sitt representantforslag Dokument 8:45 S (2011–2012) om å opprette et nytt sårbarhetsutvalg etter modell av sårbarhetsutvalget fra 1999, men med særlig fokus på telekommunikasjonen og strømmettet.

Erfaringene fra naturkatastrofene i 2011 og begynnelsen av 2012 tilsier at det er et behov for en finansieringsplan knyttet til opprydningen etter naturkatastrofene og konkrete tiltak knyttet til strømmettet.

## Forslag

Forslagsstillerne vil på denne bakgrunn fremme følgende

f o r s l a g :

### I

Stortinget ber regjeringen snarest legge frem en finansieringsplan for fullfinansiering av opprydningen og reparasjonsarbeidet etter naturkatastrofene i slutten av 2011 og starten av 2012 knyttet til vei og jernbane.

II

Stortinget ber regjeringen utrede behovet for bredere linjetraseer på strømmettet.

III

Stortinget ber regjeringen utrede en samordning av det statlige ansvaret for strømmettet og all infrastruktur basert på elektronisk kommunikasjon.

IV

Stortinget ber regjeringen pålegge skjerpede krav til operatører av mobilnett om å gjennomføre regelmessig risiko- og sårbarhetsanalyse og kunne dokumentere planer og tiltak for sikring av ekomnettene.

19. januar 2012

